

Possibilitats de dinamitzar la comercialització de l'avellana i el seu consum en el mercat interior (*)

Josep M. De Eguia Acordagoicoechea

1. EL SISTEMA PRODUCTIU DE L'AVELLANA A CATALUNYA

Catalunya és el segon país productor d'avellana a nivell europeu i el tercer a nivell mundial, després de Turquia i d'Itàlia. La major part de la producció d'avellana es concentra a les comarques tarragonines. De les 36.400 ha de superfície destinades al conreu de l'avellana a l'Estat espanyol, 34.366 ha són a Catalunya i d'aquestes 16.794 ha es localitzen al BAIX CAMP.

Les explotacions d'avellaner a les comarques tarragonines són de caràcter eminentment familiar i de petita dimensió. La superfície mitjana d'una explotació, considerada com a entitat tècnico-econòmica, és d'aproximadament 4 ha. Aquest factor de dimensió de la superfície productiva s'agreuja per la parcel·lació o nombre de parcel·les per explotació, que en el cas del BAIX CAMP és d'aproximadament dues parcel·les per explotació.

Una altra característica important dins del sistema productiu de l'avellana, la defineix l'estructura per edats dels pagesos que treballen en aquest sector. Al BAIX CAMP, l'estructura per edats és molt semblant a la catalana i presenta una edat mitjana de 55'6 anys, amb un 4% de pagesos que no arriba als 35 anys.

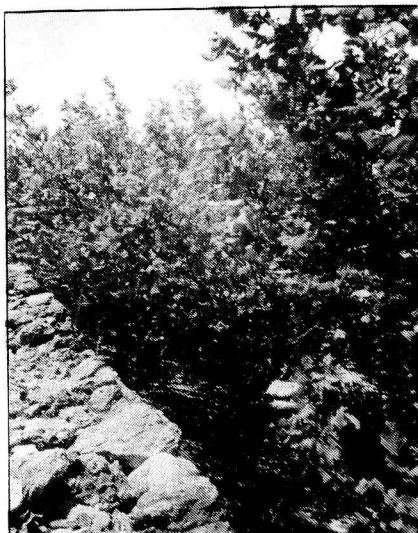
L'entorn productiu que actualment es manifesta a les explotacions productores d'avellana, es pot concretar en els factors següents:

1) Una proliferació de l'agricultura com a segona professió, en què el pagès es troba en una zona altament industrialitzada i amb un sector terciari de serveis i turisme cada vegada amb més activitat. Això, en part, provoca la no incorporació de joves agricultors i un elevat cost de la mà d'obra.

2) El preu de la bona terra de conreu és molt elevat. Les transaccions de terres de conreu es fan a raó del milió de pesetes el jornal.

3) Els recursos hídrics de les zones productives d'avellana cada vegada són més escassos i crítics. Les inversions que han hagut de fer els pagesos per a la modernització de les instal·lacions, millora de les captacions d'aigua, maquinària, construcció de basses per a l'emmagatzematge d'aigua, etc., ha provocat un grau d'endeutament que de vegades no està equilibrat amb les rendes agràries percebudes pel pagès.

4) El secà (principalment al Baix Camp i Priorat) ocupa aproximadament el 60%

Les explotacions d'avellaner a les comarques tarragonines són de caràcter eminentment familiar i de petita dimensió. (Foto: J.M.R.)

de la superfície conreada d'avellaner. Produccions de 500 kg/ha són normals en aquestes zones, el que fa que sigui nul·la la viabilitat econòmica i tècnica de l'explotació.

Convé ressaltar que el futur de l'explotació agrària per aquests tipus de conreus, s'ha de basar cada vegada més i d'acord amb els programes d'ajut de la CEE, en "explotacions familiars agràries" (EFA) que permetin les transferències d'actuacions a noves generacions de pagesos, i també a la incorporació de joves agricultors, igualment fomentada per Fons Europeu d'Orientació i Garantia.

2. EL SISTEMA COMERCIALIZADOR DE L'AVELLANA

Independentment de les fluctuacions a la baixa de les paritats de canvi provocades per la convertibilitat del dòlar americà, amb les conseqüents repercussions en el preu de l'avellana en el mercat exterior, cal analitzar una sèrie de característiques del mercat comercial de l'avellana, provocades en alguns casos pel propi productor.

La característica de fruit no perible de l'avellana fa que el productor i el comerciant realitzin accions especulatives i retenguin les produccions esperant millors preus en el mercat. L'elevat contingut de greixos vegetals de l'avellana, juntament a un procés deficient d'assecat, fa que en campanyes de pluges elevades, la conservació d'aquest fruit

sec sigui deficitària, la qual cosa provoca una disminució important de les qualitats organolèptiques del fruit amb la consegüent depreciació i actuant de forma molt negativa en la comercialització, transformació i aptitud compradora de nous consumidors.

Actuacions com l'esmentada es podrien eliminar si es promogués la constitució d'una Denominació de Qualitat per a l'avellana. L'objectiu primordial d'aquesta Denominació seria el crear una reglamentació per a la promoció comercial d'una qualitat superior i constant, sense frau al consumidor, donant a la vegada una seguretat de protecció al productor i a l'industrial, mitjançant un control que en facilités la diferenciació amb els productes no emparats per l'anomenada Denominació de Qualitat. Això comportaria la creació d'un Reglament on quedaria definit el producte objecte de la Denominació, la seva composició, les seves característiques, la zona de producció i d'altres aspectes considerats com a necessaris per a garantir l'origen i la qualitat del producte. (Article 3r. Decret 33/1983 DOGC núm. 307).

2.1. SITUACIÓ ACTUAL

Actualment, els productors d'avellana venen llur producció total o parcial a les Cooperatives, a comerciants, o bé guarden per a un futur més rendible llurs produccions, fet per qual s'acumulen stocs que causen un detriment de la qualitat i de la comercialització del producte.

Les Cooperatives, ja siguin de primer o segon grau, actuen bàsicament com uns comissionistes o bé com a magatzem distribuïdor i venen a compte de l'agricultor. Això fa que llurs actuacions com a gestors de la comercialització, exportació, prospecció i creació de mercats, campanyes de promoció, etc., siguin pràcticament inexistents.

2.2 L'ORGANITZACIÓ DE PRODUCTORS AGRARIS

La manca de disciplina de mercat, i també la necessitat d'unificar les actuacions pel que fa a l'organització de la producció i comercialització de productes agraris, d'acord amb les normes de la Comunitat Econòmica Europea, fan necessària la creació d'Organitzacions de Productors d'Avellana, d'acord amb el Reglament 1035/1972 del Consell de la CEE i el "Real Decreto" 1101/1986 de regulació d'aquestes organitzacions.

Els objectius primordials d'una Organització de Productors Agraris (OPA), són:

- Promoure la concentració de l'oferta i la regulació de preus en fase de producció.

- Posar a disposició dels productors associats, els mitjans tècnics adequats, per a l'agencament i la comercialització de llurs productes.

- Aplicar en matèria de producció i comercialització les normes adaptades per l'Organització de Productors, amb la finalitat de millorar la qualitat del producte, la seva normalització i tipificació i adaptar el volum de l'oferta d'acord amb les exigències del mercat.

La CEE subvenciona a l'OPA les inversions per a la millora dels processos de comercialització i transformació dels productes agraris, tota vegada que s'hagi fet un programa d'actuacions específiques per al sector (Reglament 355/1977 CEE).

Les acondicions per a la constitució d'una Organització de Productors d'Avellana, vénen referides per un nombre mínim d'associats (50) i per un volum mínim de producció (2.875 tones amb closca).

3. EL CONSUM DE L'AVELLANA EN EL MERCAT INTERIOR

A Espanya el consum d'avellana és d'aproximadament 150 g per habitant i any. Catalunya, el País Basc i el País Valencià són les zones que en consumeixen més.

Si comparem el consum d'avellana amb el de l'ametlla, trobarem que és d'una setena part. El consum d'avellana a Espanya és un dels més baixos d'Europa.

Si considerem que la producció total a Catalunya d'avellana és de 12.000 t gra i que el volum d'exportació significa un 50% de la producció total, el consum interior total representa a Espanya unes 6.000 t gra i any. La distribució del consum interior suposa un 50% (3.360 t gra/any) per al consum de boca i un 44% (2.640 t gra/any) per al consum industrial (crema extensible, xocolates, torrons i bombons, etc.).

Com a primera derivació d'aquesta situació del consum interior espanyol, hem de manifestar la necessitat d'incrementar el consum industrial anual en una xifra de 1.500 t gra/any, d'acord amb els models de mercat i consum de la Comunitat Econòmica Europea.

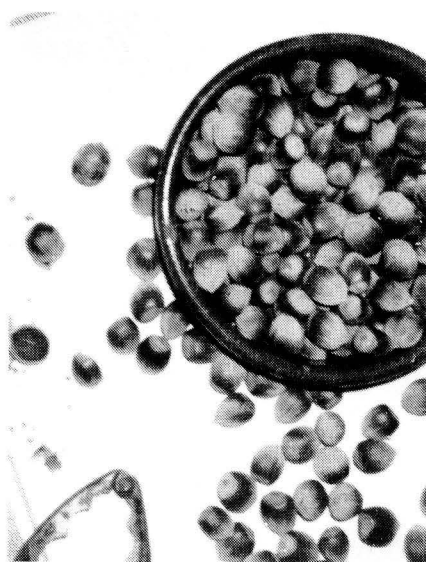
Això implica la necessitat prioritària de dirigir inversions cap a les indústries transformadores de l'avellana.

D'altra banda, les accions de consum realitzades els darrers anys, van permetre incrementar els hàbits dels consumidors i donar noves aplicacions a l'avellana de cara al consum industrialitzat (gelateria, pastisseria, aperitius, etc.). A nivell de l'Estat seria important incidir en la distribució de l'avellana a través de nous canals comercialitzadors.

Totes les campanyes que es desenvolupin en aquest sentit, repercutiran favorablement en la situació del mercat.

Totes les Organitzacions de Productors d'Avellana han de considerar que llur activitat no finalitza amb l'obtenció d'una més o menys bona collita. L'èxit

en la producció ha d'anar acompanyat per una bona comercialització, millora del valor afegit com a conseqüència d'una activitat industrial transformadora i potenciada per una creació de mercat, una millora en els hàbits del consum i una creació de nous canals de comercialització amb una bona qualitat del producte per a la seva implantació en els mercats nacionals i europeus.

El consum d'avellana a l'Estat espanyol és un dels més baixos d'Europa. (Foto: J. M. R.)

4. EL MERCAT EXTERIOR

Cada cop és més evident la importància i la necessitat de fomentar i consolidar els productes agro-alimentaris catalans en els mercats exteriors.

La incorporació del nostre país a la Comunitat Econòmica Europea, fa encara més evident la dimensió de la tasca a assolir i la necessitat d'incrementar la nostra competitivitat comercial.

Si considerem que la meitat de la nostra producció d'avellana va dirigida al consum exterior (6.000 t gra/any) comprendrem la necessitat de dinamitzar aquesta actuació a través d'una eficaç gerència comercial amb la finalitat d'incrementar aquesta quota del 4% que actualment representen les exportacions espanyols dins l'exportació mundial.

5. SITUACIÓ DAVANT LA COMUNITAT ECONÒMICA EUROPEA

La Política Agrària Comuniària s'ha anat definint al llarg dels anys, degut a les diferents accions efectuades pels països membres. És així com s'han establert les Organitzacions Comunes de Mercat (OCM) per als diferents productes horto-fructícoles.

El sector dels Fruits Secs, de baixa importància en el global dels països de la CEE, no ha rebut encara cap tipus de tractament a nivell de les OCM, i per això tampoc no hi ha cap mesura de protecció per aquests productes.

D'acord amb l'actual situació evoluti-

va de la PAC es veu difícil que s'estableixi una OCM per als Fruits secs.

és per això que es proposa que s'actui davant de les Institucions Comunitàries per tal que ... el principi de "preferència comunitària" per a aquest sector.

De forma concreta, caldria insistir davant de la CEE en els punts següents:

a) Eliminació d'aranzels per a les exportacions de l'Estat espanyol a la resta de la CEE.

b) Increment de les primes de restitució per a l'obertura de nous mercats en països tercers.

c) Ajuts especials per a les normes de reestructuració del sector.

PROPOSTES D'ACTUACIÓ

1.- Creació d'una Organització de Productors d'Avellana, que tingui com objectius:

- Concentrar l'oferta.

- Cobrir tot el procés distribuïdor fins al consumidor.

- Comercialitzar diferents tipus de productes elaborats i envasats.

2.- Crear una Denominació de Qualitat de l'Avellana.

3.- Realitzar campanyes de promoció i foment del consum a nivell estatal.

4.- Promoció i determinació de nous mercats de consum.

5.- Foment de la concentració de Cooperatives en entitats de 2on. grau, que permetin millorar el condicionament, la transformació, conservació i comercialització de la producció d'avellana (Decret 22.6.1988 I3I/1988).

6.- Afavorir el màxim la incorporació de joves a l'agricultura i a les direccions de les entitats associatives.

7.- Determinació de noves tecnologies per a l'envasat i conservació de l'avellana.

8.- Realitzar un control de la qualitat de l'avellana al moment de la venda i primar-ne la qualitat.

9.- Ajuda a la formació i capacitació dels pagesos perquè puguin portar a terme amb eficàcia l'organització tècnica i comercial de llurs associacions.

10.- Refinanciació de crèdits per a agricultors a títol principal fins a 3 milions de pessetes al tipus d'interès del 8,5% i 7 anys d'amortització.

Riudoms, agost de 1988

J.M.D.A.

Enginyer Agrònom i Cap de l'Oficina Comarcal del Baix Camp del DARP

(*) Ponència presentada al VIIè Seminari d'Estudis Agraris sobre el Baix Camp organitzat pel CERAP l'any 1988 sota el títol de "Comerç i consum: Perspectives d'Expansió del Préssec i l'Avellana".